

”... AF NEDERLANDSK YPPERLIG STAMME”

DE HEMMER-FAMILIEN I AALBORG 1586-1684

■ JAKOB ØRNBJERG

EN BEGRAVELSE

Christen Staphensen, der var præst i Skt. Budolfi Kirke i Aalborg 1573-1599, havde en årbog, hvori han løbende indførte oplysninger om små og store begivenheder. I 1591 skrev Staphensen om den tørre sommer, nordjyske adelsbryllupper og en kvinde i nabosognet, hvis kæbe var gået af led.¹ Årets sidste notits er dateret 24. november. På denne dag ”... døde Henrich de Hemer og bleff anden dagen begraaffuen i s. Bodels kierke i Aalborg”.² På trods af, at præsten ikke omtaler Henrik de Hemmers baggrund, erhverv eller familieforhold, viser indførslen i årbogen, at der her var tale om en mand ud over det sædvanlige.

DE HEMMER-FAMILIEN I HISTORIEN

Christen Staphensen var ikke den eneste, der interesserede sig for Henrik de Hemmer. Godt 111 år senere, i 1702, boede der ved Jerslev i Vendsyssel en selvejerbonde ved navn Peder Dyrskjøt. Dyrskjøt var en veluddannet og belæst mand, der på sine gamle dage beskæftigede sig med bøger, lokalhistorie, oldsager og slægtsforskning.³ Kort efter, at Jens Bircherod i 1694 var blevet biskop i Vendsyssel Stift, blev han præsenteret for Dyrskjøt. Da de to mænd havde fælles interesser, indledte de nu en årelang korrespondance, hvoraf flere af Dyrskjøts breve til biskoppen er blevet bevarede til i dag.⁴

Ikke blot Henrik de Hemmer, men også hans efterkommere havde Dyrskjøts interesse. I et brev fra 2. juni 1702 fortalte Dyrskjøt Bircherod, at de Hemmer-familien var af ”Nederlandsk Ypperlige Stamme” og at de altid havde gået i ”Ære og Rigdom”.⁵ Dyrskjøt vidste, at de Hemmer-familien stammede fra området mellem floderne Maas og Waal i den nederlandske provins Holland. Her havde slægtens stamfader, en fordreven engelsk kongesøn, i tidernes morgen anlagt en fæstning. Århundreder senere var efterkommerne udvandret til Aalborg, hvor man hav-

1 Secher: 'Årbog', 72-74.

2 Secher: 'Årbog', 74.

3 Hancke: 'Peder Dyrskjøts Breve', 225.

4 Hancke: 'Peder Dyrskjøts Breve', 228.

5 Hancke: 'Peder Dyrskjøts Breve', 254.

de slået sig på købmandshandel.⁶ Senere beklagede Dyrskjøt sig over, at familiens testamenter og ligprædikener var forsvundne. Det er altså ikke fra disse kilder, at selvejerbonden har fået sine oplysninger.⁷ Til gengæld ved vi, at Dyrskjøt i 1640'erne opholdt sig i Aalborg, hvor de Hemmer-familien fortsat var bosat. Det kan derfor ikke afvises, at det er familien selv, der har fortalt Dyrskjøt om deres fyrstelige oprindelse.⁸

Den til dato mest detaljerede fremlæggelse af de Hemmer-familiens forhold blev foretaget i 1885 af den senere rigsarkivar V.A. Secher i slægtsbogen *Meddelelser om Slægten Secher (Siker)*. Secher fremlagde her en række oplysninger om 1500-tallets Henrik de Hemmer, hans søn Christoffer de Hemmer og et barnebarn, der også hed Henrik de Hemmer.⁹ Oplysningerne havde Secher lokaliseret i den eksisterende trykte litteratur og i Rigsarkivets samlinger.¹⁰ Eftersom familien kun indgik som mindre komponenter i den store historie, foretog Secher ikke en nærmere undersøgelse af de tre mænd.

46 år senere, i *Aalborg Købmænd gennem 500 Aar. 1431-1931*, konkluderede lokalhistorikeren Carl Klitgaard, at familien var blandt de indvandrere, der 1534-1627 havde deres del af ansvaret for Aalborgs økonomiske højkonjunktur.¹¹ Det fremgår, at Klitgaard her havde trukket veksler på Sechers arbejde.¹² Næste spor kan lokaliseres til storværket *Holland-Danmark*, der udkom i 1945. Her kunne kgl. ordenshistoriograf Louis Bobe i kapitlet "Personlige relationer" berette, at de Hemmer-familien var blandt "de driftige Handelsmænd, der bidrog til at øge Stadens materielle Opsving".¹³ Bobe byggede angiveligt sin konklusion på Klitgaards arbejde.¹⁴ Heller ikke i andet bind af *Aalborgs Historie*, der udkom i 1988, og som beskæftiger sig med perioden 1534-1680, findes der meget om familien. Her anførte historiker og arkivar Lars Tvede-Jensen blot, at deres tilstedeværelse i Aalborg var vidnesbyrd om den fremmede tilflytning til byen omkring år 1600.¹⁵

Notitsen i Christen Staphensens årbog i 1591 og Dyrskjøts ihærdige forsøg på at kortlægge alle aspekter af de Hemmer-familiens herkomst i 1702 fortæller, at disse nederlændere allerede i deres samtid vakte behørig opsigt. På trods af manglen på personlige optegnelser dokumenterede Secher, at de Hemmer-familien vitterligt havde efterladt sig skriftligt kildemateriale, og at der muligvis også var mere at komme efter.

6 Secher: 'Meddelelser om Slægten Secher', 30.

7 Hancke: 'Peder Dyrskjøts Breve', 254, 282.

8 Secher: 'Meddelelser om Slægten Secher', 30.

9 Secher: 'Meddelelser om Slægten Secher', 30-31, 46-48, 72.

10 Secher: 'Meddelelser om Slægten Secher', 30-31, 46-48, 72.

11 Klitgaard: 'Aalborg Købmænd gennem 500 Aar', 36-37.

12 Klitgaard: 'Aalborg Købmænd gennem 500 Aar', 37, note 1.

13 Bobe: 'Personlige relationer', 364.

14 Bobe: 'Personlige relationer', 447, note 31.

15 Tvede Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 64.

En stor del af forklaringen på fraværet af mere detaljeret viden om familien skal findes i det faktum, at der i Danmark endnu ikke er udkommet noget større samlet værk, der belyser landets indvandrerhistorie fra de ældste tider og frem til i dag.¹⁶ Med Amager og Helsingør som de markante undtagelser findes der ej heller nogen nyere samlede fremstillinger af omfanget og konsekvenserne af den nederlandske indvandring til 1500-1600-tallets Danmark.¹⁷ For et overblik over den nederlændernes tilstedeværelse i en række jyske købstæder er man fortsat henvist til at konsultere Bobes blot tre sider lange fremlæggelse i *Holland-Danmark* fra 1945.¹⁸

TRE GENERATIONER

De Hemmer-familien er til alle tider blevet beskrevet som velstående og ansete folk, der oprindeligt havde hjemme i Nederlandene. Det vil dog samtidigt fremgå, at der så godt som intet vides om, hvilken betydning den nederlandske oprindelse så havde for de Hemmer-familiens succes i Aalborg? Ej heller haves der for øjeblikket informationer om de Hemmer-familien i det hele taget opretholdt økonomiske, sociale eller kulturelle forbindelser til Nederlandene? Alternativt kan familien helt og holdent have tilpasset sig de nye forhold i Aalborg, men heller ikke det haves der oplysninger om.

På den baggrund vil hensigten med denne artikel være undersøge, hvilken rolle det nederlandske ophav og eventuelle forbindelser til Nederlandene spillede for den velstand og status, der blev de Hemmer-familien til del.

Med disse formål for øje er tre af de Hemmer-familiens medlemmer blevet udvalgt. Det drejer sig om:

- Henrik de Hemmer (?-1591)
- Christoffer de Hemmer (ca.1588-1658)
- Christoffer de Hemmer den yngre (1634-1684)

Valget baserer sig for det første på det rent praktiske forhold, at der er bevarede kilder nok til at skildre disse tre mænds liv, som de formede sig fra 1580'erne til 1680'erne. Eftersom der med disse mænd er tale om en far, en søn og et barnebarn, bliver det muligt at følge familien igennem tre generationer. Endelig var det Henrik de Hemmer, der med rejsen fra Nederlandene til Aalborg indleder familiehistorien på denne lokalitet.¹⁹ Sønnen Christoffer de Hemmer tog med en omfattende udenrigshandel og en borgmestertitel familiens status til nye høj-

16 Østergaard: 'Indvandrerne i Danmarks historie', 525.

17 Vedrørende nederlænderne på Amager se Østergaard: 'Indvandrerne i Danmarks historie', 93-100 og 530. For Helsingørs vedkommende er det Tønnesen: 'Helsingørs udenlandske borgere og indvandrere' og Linaa: 'In memory of merchants', man skal konsultere.

18 Bobe: 'Personlige relationer', 364-367. Østergaard: 'Indvandrerne i Danmarks historie', 530.

19 Secher: 'Meddelelser om slægten Secher', 30.

der.²⁰ Når artiklen afrundes ved Christoffer de Hemmer den yngres død i 1684, skyldes det ikke blot de mange oplysninger, der haves om ham. Hans karriere som først akademiker og siden borgerlig godsejer i Enevældens første årtier gør ham til lidt af en mønsterbryder i en familie, der siden ankomsten til Aalborg ellers havde ernæret sig ved købmandshandel.²¹

Netop overdragelsen og vedligeholdelsen af økonomiske midler og social status fra én generation til den næste har optaget flere historikere, der har beskæftiget sig med de nederlandske, skotske og tyske købmandsfamilier, der opholdt sig i Norden i samme periode som de Hemmer-familien. Historikerne Leos Müller og Ida Bull har i hver deres studier af nederlandske og tyske købmands- og håndværkerfamilier i Stockholm og Trondhjem påpeget, at ikke blot fornuftige økonomiske investeringer, men også uddannelse, embeder og ægteskaber med indflydelsesrige lokale familier, var vigtige værktøjer i arbejdet for slægtens overlevelse i flere generationer.²² For Helsingørs vedkommende har Thomas Riis i artiklen *Three Generations to make a Gentleman – or a Pauper* dokumenteret, hvordan de skotske familier Lyall og Thomsen gjorde dygtigt brug af embeder og ægteskaber i opretholdelsen af familiernes status.²³

I den forbindelse har Finn Einar Eliassen i artiklen *The Son-in-Law Principle. Dynasties in Government and Trades in Early Modern Danish and Norwegian Towns* påpeget danske og norske etablerede købmandsfamiliers rekruttering af udefrakommende og rige svigersønner via ægteskaber og rådmansposter.²⁴ På denne vis blev tilflytterne optagne i de toneangivende kredse og forpligtede sig dermed til at varetage disses økonomiske og sociale interesser. Til gengæld fik tilflytterne adgang til nye kunder, markeder og forretningsforbindelser. De Hemmer-familiernes ægteskaber og disses betydning for deres tilværelse i Aalborg vil derfor også blive behandlet i det efterfølgende.

Rent metodisk vil der være tale om en slægtshistorisk tilgangsvinkel til emnet. Slægtshistorie skal her forstås som den videnskabelige undersøgelse af en udvalgt slægts "samfundsmæssige stilling og livsskæbne" med henblik på at få belyst det enkelte menneskes personlige forhold.²⁵

De Hemmer-familien har ikke efterladt sig bevarede personlige optegnelser. Her kan man, som i sin tid Secher gjorde, dog med fordel konsultere lokal- og centraladministrationens arkiver, der i dag befinder sig på Rigsarkivet i henholdsvis Viborg og København.

20 Secher: 'Meddelelser om slægten Secher', 46-48.

21 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 101.

22 Bull: 'De trondhjemske handelshusene' 20-23; Müller: 'The Merchant Houses of Stockholm', 55-68.

23 Riis: 'Three generations', 106.

24 Eliassen: 'The Son-in-Law Principle', 258.

25 Worsøe: 'Slægtshistorie', 815.

Den primære kilde til belysning af de Hemmer-familiens handelsvirksomhed, kundekreds og kreditforbindelser er de bevarede skifteprotokoller, som allerede Secher benyttede sig af.²⁶ Det var påbudt ved lov, at der efter et dødsfald skulle foretages en registrering og vurdering af afdødes ejendomme, ejendele, økonomiske aktiver og passiver. Hensigten med dette bogføringsarbejde, der i købstæderne blev foretaget af byfogeden og magistraten, var at afdødes arvinger og kreditorer kunne få de tilgodehavender, som de havde krav på.²⁷

Henrik de Hemmers skifte findes desværre ikke mere. Til gengæld er der bevarede skifter efter Christoffer de Hemmer i 1658 og Christoffer de Hemmer den yngre i 1684. Skiftet efter Christoffer de Hemmers første hustru Johanne Jørgensdatter, der døde i 1622, vil også blive inddraget, da dette indeholder vigtige oplysninger om ægtemandens forretning.

En anden vigtig kildegruppe er justitsprotokollerne og rådstuebøgerne fra Aalborg Byting og Aalborg Rådstueret. På både det mikro- og makrohistoriske niveau er der her tale om de helt centrale kildegrupper til rets-, social- og kulturhistorien i 1500-1600-tallets danske købstæder.²⁸ Andre relevante kilder er lensregnskaberne fra Aalborghus slot og len 1591-1662 samt skattelisterne fra Aalborg by, der er bevaret fra året 1644.

Inden vi hilser på vores tre udvalgte familiemedlemmer, vil det være på sin plads at undersøge, hvorfor det lige netop blev Aalborg, som Henrik de Hemmer i sin tid valgte at bosætte sig i? I betragtning af, at mange nederlændere i 1500-tallet ellers foretrak at bosætte sig i Helsingør, København og Malmø?²⁹

DEN NEDERLANDSKE FORBINDELSE

I 1540'erne optrådte Aalborg med navns nævnelse og en nogenlunde præcis angivelse for første gang på et nederlandsk søkort.³⁰ Byens placering i det nederlandske verdensbillede hænger ikke mindst sammen med de gode besejlingsforhold og de muligheder for opkøb af korn, levende stude og saltede Limfjordssild, der fandtes her.³¹

Allerede omkring år 1500 var nederlandske kornhandlere begyndt at besøge Aalborg. Fund af senmiddelalderlige nederlandske klædeplomber vidner om, at aalborgenserne var bekendt med det nederlandske klæde.³² Ikke blot klædet, men

26 Andersen: 'Skifte', 783; Secher: 'Medelelser om slægten Secher', 46-50.

27 Andersen: 'Skifte', 781.

28 Ilsøe: "Retsforvaltningen", 207.

29 Bobe: 'Personlige forbindelser', 361-364; Tønnesen: 'Helsingørs udenlandske borgere og indbyggere', 38-39.

30 Nørlund: 'Danmarks kortlægning', planche 11, Christensen: 'Ni tværsnit af Nibes historie', 34.

31 Olsen: 'Handlen', 146; Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 107; Petersen: 'Aalborg og Limfjordslandet', 31.

32 Johansen med flere: 'Fra Aalborgs fødsel til Grevens Fejde', 364-365.

også nederlændernes franske havsalt og saltede Nordsøsildd blev i forhold til pris og kvalitet snart en alvorlig konkurrent til de varer, som Aalborgs traditionelle handelspartner, hansestaden Lübeck, kunne tilbyde.³³

At der i Aalborg vitterlig var efterspørgsel på nederlandske varer, fremgår af magistratsvedtægterne fra 1550. Her blev det under trusler om store bøder forbudt borgerne at handle med "nogen fremmidde Skiibe aff wester Søeen aff Hollandh, Selandh, Brabrandt, Engelandt, Skotlandh eller nogen anden paa then Farwandh", der besøgte Aalborg.³⁴ Fra nu af var det byens borgmestre og rådmænd, der havde førstekøbsretten til de nederlandske skibes last af salt, vin, klæde og andet gods.³⁵

Nederlandske håndværkere, søfolk og specialister fandt også vej til Aalborg. Da bønderne på øen Egholm vest for Aalborg i 1580'erne fik ødelagt deres marker af oversvømmelser, beordrede Frederik 2. stiftslensmanden på Aalborghus slot til at indkalde nederlandske digebyggere, der skulle sikre øen mod sådanne naturkatastrofer i fremtiden.³⁶ I år 1600 fik Aalborg og en række andre udvalgte købstæder forbud mod at ansætte nederlandske søfolk. Forbuddet skyldtes frygten for, at skibe med nederlandsk besætning ombord ville blive konfiskeret af den spanske konge.³⁷ Endelig er Jens Bangs Stenhus, Nordeuropas fornemste borgerlige renæssancehus, efter alt at dømme opført af en gruppe nederlandske bygmestre og håndværkere, der opholdt sig i Aalborg i 1623-1624.³⁸

Allerede i 1532 skrev nederlænderen Iens Tyckler til Frederik 1. og bad om tilladelse til at bosætte sig i Aalborg.³⁹ Det er dog først i forbindelse med de nederlandske provinseres oprør imod den spanske konges overherredømme 1560'erne-1580'erne, at det giver mening at tale om en nederlandsk indvandring til byen.⁴⁰

Blandt de nederlændere, der i disse årtier blev borgere her, var oksehandleren Thønnes Balkenberg, billedsnekkeren Arent van David, og købmanden Henrik Kampmann, der kom fra Comden.⁴¹ De fik i 1585 følgeskab af vinhandleren Hermann van Ginchel, der tog springet fra Amsterdam til Aalborg.⁴² Af *Kancelliets Brevbøger* fra 24. juli 1634 fremgår det desuden, at den nederlandske kvinde Machtel van Delden, der tidligere havde boet i Aalborg, skulle have kongens hjælp i en arvesag.⁴³

33 Enemark: 'Hollandshandel', 643.

34 Wulff: 'Magistratsvedtægter', 153.

35 Wulff: 'Magistratsvedtægter', 153.

36 Bobe: 'Personlige forbindelser', 370.

37 Olsen: 'Handlen', 174.

38 Petersen: 'Jens Bangs Stenhus', 7, 84, 86.

39 Johansen med flere: 'Fra Aalborgs fødsel til Grevens Fejde', 373.

40 Bobe: 'Personlige forbindelser', 357, 364.

41 Klitgaard: 'Fremmedelementet', 49, 50, 51.

42 Ørnbjerg: 'De have gaaet i Ære og Rigdom', 14.

43 Kancelliets Brevbøger 24. juli 1634.

Det præcise antal nederlændere, der bosatte sig i Aalborg, kendes ikke.⁴⁴ I modsætning til Helsingør, der i samtiden var kendt som "*Det lille Amsterdam*", kom der aldrig så mange nederlændere til Aalborg, at disse kunne organisere sig med deres egne boligkvarterer, gadenavne, værtshuse og calvinistiske menigheder.⁴⁵ Ej heller findes der i Aalborg spor af de konflikter, der i Helsingør udspillede sig imellem magistraten, borgerne og nederlænderne.⁴⁶ Næst efter antallet har det også haft betydning, at de nederlandske mænd efter ankomsten til Aalborg som regel giftede sig med lokale kvinder.⁴⁷ Sådanne ægteskaber mellem indvandrere og lokale var ikke blot i Aalborg, men også i andre danske og europæiske byer, en vigtig del af integrationsprocessen for udenlandske borgere.⁴⁸ Som påpeget af Eliassen tjente sådanne ægteskaber til at knytte tilflyttere og lokale familier sammen. Netop ægteskaberne mellem nederlandske tilflyttere og aalborgensiske kvinder kan også have tjent til at udjævne de uoverensstemmelser, der opstod de steder, hvor nederlandske familier giftede sig med hinanden.

HENRIK DE HEMMER (-1591)

Hvor i Nederlandene kom Henrik de Hemmer så helt præcis fra? Dyrskjøt havde som bekendt fået fortalt, at de Hemmer-familien havde hjemme i provinsen Holland. I 1945 gik Louis Bobe så et skridt videre og foreslog en mulig forbindelse mellem de Hemmer-familien og van Hemert-familien. Sidstnævnte familie var i 1600-tallets slutning indvandret fra den nederlandske provins Gelderland til København.⁴⁹ Bobe fremlagde dog aldrig dokumentation for denne teori. Her vil jeg nøjes med at konkludere, at Henrik var født i Nederlandene, og han på et tidspunkt i sit liv forlod dette område for til sidst at bosætte sig i Aalborg.

Det præcise år og den eksakte dato for Henriks ankomst kendes ikke. I de bevarede dokumenter fra senmiddelalderens og reformationstidens Aalborg nævnes således ingen individer med navnet de Hemmer.⁵⁰

Nye borgere samt deres navne og herkomst blev i årene 1535-1627 som regel indskrevet i *Aalborg Bysbog*, men heller ikke her er der spor af Henrik.⁵¹ Han blev som nævnt begravet i Skt. Budolfi Kirke i 1591. Det gravminde, der kan have indeholdt vigtige oplysninger om hans alder, herkomst og familieforhold, er dog for længst gået til grunde.⁵²

44 Bobe: 'Personlige forbindelser', 364.

45 Tønnesen: 'Helsingørs udenlandske borgere og indbyggere', 39, 43-44; Linaa 'In memory of merchants' 198.

46 Tønnesen: 'Helsingørs udenlandske borgere og indbyggere', 41, 46-49.

47 Riismøller: 'Fremmede i Aalborg', 20.

48 Cowan: 'Urban Europe', 87-88; Linaa: 'Urban Consumption', 190.

49 Bobe: 'Personlige forbindelser', 364, 411.

50 For en oversigt over de bevarede dokumenter fra middelalderens og reformationstidens Aalborg, se <http://ddb.byhistorie.dk/medieval/> (1.08.2019).

51 Aalborg Rådstue, Magistraten Bysbog 1535-1627.

52 Orlien og Petersen: 'Domkirken i Aalborg', 102-115.

Første gang, det med sikkerhed kan dokumenteres, at Henrik optræder som borger i Aalborg, er 26. september 1586. Denne dag blev det indført i Aalborg Bysbog, at Henrik de Hemmer og Jens Thomsen i fællesskab stillede to års garanti for, at skipperen Jens Christensen kunne betale sine skatter og afgifter og dermed blive borger dette år.⁵³ Dernæst gentog proceduren sig for Wendt Hals, der kom fra Skien i Norge.⁵⁴ Også her var det Henrik, der sammen med købmanden Didrik Brink stillede økonomisk garanti for den nye borger.

Disse korte notitser fortæller ikke blot, at Henrik i 1586 befandt sig i Aalborg. Pengeudlånsvirksomhed og lignende økonomiske transaktioner var en af de faktorer, som udenlandske tilflyttere med fordel kunne benytte sig af, når der skulle knyttes nye kontakter.⁵⁵ Der må i forvejen have bestået et vist tillidsforhold mellem Henrik, Jens Thomsen og Didrik Brink. Nu blev Jens Christensen og Wendt Hals så føjet til kredsen. Både lokale og udlændinge har således kunne se muligheder i forskellige former for samarbejde med den nederlandske købmand.

Oplysninger vidner dertil om, at Henrik havde økonomisk overskud til at garantere for Jens Christensens og Wendt Hals borgerskaber. Det faktum, at Jens Christensen virkede som skipper, og at Wendt Hals kom fra Norge, er en god indikation på, at nederlænderen havde investeret tid og penge i den oversøiske handel med korn, fisk, tømmer og pelsværk, der foregik mellem Aalborg, Norge og Nederlandene.⁵⁶ Hvem ved? Måske det netop var fortjenesten på sådanne varer, der motiverede Henrik til at bosætte sig endeligt i Aalborg? Af samme årsag giver det god mening, når Christen Staphensen fortæller os, at Henrik var bosat i Budolfi sogn, hvor byens havn og de store købmandsgårde havde hjemme.⁵⁷ Et nederlandsk boligkvarter i Aalborg kom jo aldrig på tale, så når Henrik placerede sin bolig her, frem for i byens fattige Vor Frue sogn, fortæller det, at han havde råd og vilje til at bosætte sig der, hvor købmandshandlen havde de bedste vilkår.

Kildematerialets mangler betyder, at det er stærkt begrænset, hvad der vides om Henriks familiære og sociale forbindelser. Hans navn optræder ikke i medlemslisterne fra byens købmandsgilde, og i modsætning til landsmændene Thønnes Balkenberg, Henrik Kampmann og Hermann van Ginchel opnåede han aldrig en rådmandspost.⁵⁸

Men hvor stor en rolle spillede så Henriks nederlandske ophav for etableringen i Aalborg? Det kan dokumenteres, at der ved Henriks ankomst var både viden om og interesse for de varer og tjenester, som Nederlandene, hele Nordvesteuro-

53 Aalborg Rådstue, Magistraten Bysbog 1586.

54 Aalborg Rådstue, Magistraten Bysbog 1586.

55 Cowan: 'Urban Europe', 88.

56 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 65; Glamann: 'European Trade', 441.

57 Tvede Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 23-25.

58 Klitgaard: 'Gildebrødre', 298-323; Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 124, 126.

pas økonomiske og kulturelle omdrejningspunkt, kunne tilbyde. Denne interesse har været Henrik de Hemmers adgangsbillet til Aalborg.

Det må antages, at Henrik efter ankomsten har giftet sig med en i dag ukendt kvinde fra en af Aalborgs magistrats- eller købmandsfamilier.⁵⁹ Der haves ingen nærmere oplysninger om hustruen, men holder man sig Henriks baggrund og efterkommernes gunstige position for øje, må også hun have haft en vis status. Endelig kan det til sammenligning oplyses, at nederlænderne Thønnes Balkenberg og Hermann van Ginchel, der kom til Aalborg i de samme år som Henrik, begge blev gift med aalborgensiske borgmesterdøtre.⁶⁰

I forhold til hans fremtidige tilværelse har hustruen givet Henrik adgang til svigerfamiliens forbindelser og økonomiske ressourcer. Her kan ikke mindst kontakten til de lokale tømmer- og kornleverandører have haft Henriks interesse, ligesom han med sin nye familie er blevet introduceret til lokal skik og brug.⁶¹ Til gengæld har svigerfamilien kunne knytte Henriks nederlandske netværk og forsyningslinjer til deres egen kreds af kunder og leverandører.

CHRISTOFFER DE HEMMER (CA.1588-1658)

Christoffer de Hemmer var født omkring 1588 og altså kun et barn ved faderens død i 1591.⁶² Der haves ikke oplysninger om Christoffers barndom og tidlige ungdom. Ved hans død i 1658 dokumenterer et omfattende arkiv af regnskabsbøger samt en bogsamling med både danske og tyske titler, at Christoffer har fået en solid uddannelse.⁶³ Traditionen tro havde Christoffer også tjent som købmandslærling og –svend i udlandet. Det kan være foregået i Nederlandene, hvormed familien med Christoffer som mellemmand kunne opretholde og udvide deres nederlandske netværk. Da flere af Christoffers egne sønner kom i skole og købmandslære i Hamborg og Tyskland, er dette også en mulighed.⁶⁴

I 1605 har Christoffer været tilbage i Aalborg, hvor han blev optaget som gildebroder i det aalborgensiske købmandsgilde Guds Legems Lav, der havde rødder tilbage til 1400-tallets katolske helgendyrkelse.⁶⁵ Ved Christoffers indtrædelse fungerede det som en social og økonomisk sammenslutning for byens købmænd og embedsmænd, hvor også lokale adelsfolk, fremmede skippere og købmænd kunne optages som gildebrødre. Lavet havde dertil karakter af den lokale handels- og nyhedsbørs. Her kunne både bofaste og besøgende forhøre sig om priserne på stude i Hamborg, bestille en last tømmer i Norge eller indgå aftaler om

59 Riismøller: 'Fremmede i Aalborg', 20.

60 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 124,126.

61 Cowan: 'Urban Europe', 87-88

62 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 202.

63 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 24. november 1622, 16. juli 1658.

64 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 24 november 1622, 16. juli 1658.

65 Klitgaard: 'Gildebrødre', 334.

opkøbet af næste års kornhøst. Dertil kom de årlige fester med musik, dans, druk og terningspil, som også Christoffer deltog aktivt i.⁶⁶

I 1610 tog Christoffer borgerskab i Aalborg og fik dermed ret til at drive handel og købmandskab her. Da han var "barnefødt", skulle han ikke betale borgerskabspenge som andre nye borgere. Omkring 1610 må Christoffer have indgået ægteskab med Johanne Jørgensdatter.⁶⁷ Hustruen var ikke hvem som helst, hvilket fortæller, at de Hemmer-familien allerede på dette tidspunkt har været blandt de toneangivende i byen. Brudens fader var rådmænd Jørgen Olufsen, der i 1618 avancerede til borgmester i Aalborg. Ikke blot Jørgen Olufsen, men også hans halvbroder Jens Bang var med deres rigdom og store stenhuse i 1620'erne-1640'erne blandt byens magtfulde mænd.⁶⁸

I regnskabsåret 1617-1618 anførte tolderen ved Toldsted ved Hærvejen, at Christoffer havde betalt told for 480 stude, der skulle udføres af riget.⁶⁹ Af lensregnskabet fra Aalborghus len 1620-1621 fremgår det, at købmanden dette år opkøbte 96 tønder byg hos stiftslensmand Tønne Friis.⁷⁰ Stude og byg viser, at Christoffer var leveringsdygtig i de varer, der i disse år var stor efterspørgsel på i Nederlandene.⁷¹ Nødvendigheden af oversøiske forbindelser til Nederlandene og andre lokaliteter afspejler sig i beliggenheden af Christoffers købmandsgård. I 1620'ernes begyndelse lå denne i Jomfru Ane Gade, der forbandt Limfjorden og byens havneområde med den bagvedliggende Bispensgade.⁷²

Helt tæt på Christoffers liv og forretning kommer vi 24. november 1622, da Johanne Jørgensdatter var død kort tid forinden. Derfor var Jørgen Olufsen sammen med fire rådmænd nu mødt op i købmandsgården for at vurdere og registrere ejendele og gældsposter og sikre børnene Henrik, Poul og Maren deres retmæssige arv. Det fremgår, at Christoffer i 1622 var en velstående købmand. Der var ganske vist gæld og ubetalte regninger for 3.646½ daler, men til gengæld havde han 2.136 daler til gode hos sine 144 kunder og forretningsforbindelser. Det største skyldige beløb på 277 daler tegnede Didrik Grubbe sig for.⁷³ Grubbe var rådmænd i Aalborg og dertil én af rigets største oksehandlere. Han var oprindeligt fra Lübeck men havde, efter bosættelsen i 1590'ernes Aalborg, giftet sig med Anne Andersdatter Juel, der var halvsøster til Jørgen Olufsen. Både familiært og økonomisk var der tætte forbindelser mellem Grubbe-, Olufsen- og de Hemmer-familien.⁷⁴

66 Aalborg Rådstue Magistraten Rådstuebog 9. juni 1615.

67 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 100-101.

68 Enemark: 'Jens Bang', 11.

69 Gregersen: 'Toldsted', 104.

70 Aalborghus lensregnskab 1620-1621.

71 Glamann: 'European Trade', 442-443.

72 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 344-345.

73 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 24. november 1622.

74 Olesen: 'Fra Povl Pop til Poul Pagh', 30-34.

Af indholdet i Christoffers krambod fremgår det, at det var salget af nederlandsk klæde i stærke grønne, blå, røde, sorte og gyldne farver, der var det største aktiv.⁷⁵ Alene værdien af disse klædevarer beløb sig til næsten 1.000 daler. Dertil solgte Christoffer også hatte, handsker, krudt, papir, sæbe, gryder, glasvarer, hægter, knive, tallerkener, bly, farvestoffer, stivelse, huder, stål, kakkelovne, spansk salt, norsk fisk, stangjern, hamp, hør og måtter⁷⁶

Sammenholder man Christoffers varelager med indholdet i andre aalborgensiske købmandsgårde for årene 1610-1623, er der væsentlige forskelle. Hos købmændene Niels Christensen, Jochum Steffensen Rostocker og Hans Pedersen Wandel kunne man i disse år købe korn, salt, øl, vin, tømmer, byggematerialer, jern- og glasvarer. Til gengæld findes der hos disse købmænd ikke spor af den højt specialiserede klæde- og krambodshandel, som Christoffer praktiserede i samme periode.⁷⁷ Den eneste Aalborgkøbmand, der handlede med klæde i samme omfang som Christoffer, var Jørgen Olufsens halvbroder Jens Bang. På toppen af sin karriere i 1639 havde Bang opmagasineret udenlandsk klæde til en værdi af 970 daler.⁷⁸ Denne værdisætning kunne Christoffer altså overgå allerede i 1622, hvor han kun havde virket som selvstændig købmand i 12 år. Til sammenligning havde Bang i 1639 drevet købmandshandel i 34 år.

Direkte kredit og leverandørforbindelser mellem Christoffer og Nederlandene kan ikke dokumenteres i 1622. Slår man efter i listen over hans kreditorer ses det derimod, at han dette år skyldte 1.165 daler til klædehandlere og købmænd fra Bremen, Lübeck og Hamborg. Næst efter Amsterdam var Hamborg på den tid Vesteuropas største handels- og havneby, der samtidig fungerede som transitcenter for engelske og nederlandske varer, der skulle videre til Norden og Østersøområdet.⁷⁹ I Hamborg skyldte Christoffer blandt andet Johan Stempel 257½ daler for salt. Da Stempel var en af Hamborgs største klædehandlere, kan det være her, Christoffer har fået sine mange nederlandske klæderuller på kredit.⁸⁰

At Christoffer ikke altid orienterede sig mod Nederlandene fremgår af de skitserede fremtidsplaner for sønnerne Henrik og Poul. Her kan man læse, at enke- manden lovede både svigerfaderen og magistraten "... at holde hans sønner Henrik og Poul de Hemmer med Sko og Klæder, Kost og Underholdning indtil de bliver saa gamle, at de kan være dygtige at holdes udi Tyskland".⁸¹ Herefter skulle begge drenge stå i købmandslære to år i det tyske, hvilket faderen også lovede at betale for.

75 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 24. november 1622.

76 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 24. november 1622.

77 Ørnbjerg: 'Mod en ny tid', 123-128.

78 Ørnbjerg: 'Jens Bang', 41.

79 Glaman: 'European Trade', 443.

80 Degn: 'Rig og fattig i Ribe', 107.

81 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 24. november 1622.

Christoffer var en forsigtig købmand, der helst undgik risikable investeringer. I 1622 var der pramme og mindre både til brug for varetransporter i Limfjorden, men ellers lader det ikke til, at der var investeret i større fartøjer. I stedet for lejede Christoffer gerne lastrum på andre skibe, hvilket minimerede tabet i tilfælde af forlis og grundstødning.⁸²

Bortset fra 1617-1618 gik der årtier, før Christoffer igen engagerede sig i den oksehandel, der vel kunne give god fortjeneste, men også kunne resultere i store økonomiske tab. Købmanden optræder ej heller blandt de aalborgensiske investorer i det ostindiske kompagni, der i 1617 skulle give Danmark adgang til Asiens rigdomme.⁸³ Participantlisten fra det aalborgensiske saltkompagni, der i 1622 fik til formål at sikre Aalborg og Limfjordslandet stabile forsyninger af spansk salt og spanske vine, omtaler ham heller ikke blandt investorerne.⁸⁴

Christoffer havde uden tvivl pengene til at investere i disse handelskompagnier, ligesom han 1620'erne-1650'erne vitterligt handlede med spansk salt.⁸⁵ Først i 1626-1627, da det aalborgensiske saltkompagni var under afvikling, fremgår det, at Christoffer, som følge af et mindre økonomisk indskud i de forgangne år, havde en vis mængde salt til gode.⁸⁶ Her kan den pludselige investering forklares med, at de jyske købmænds manglende interesse havde vakt kongens vrede. Det havde resulteret i en slet skjult krav om, at jyderne skulle investere flere penge i foretagendet.⁸⁷ Et godt bud på fraværet vil være, at Christoffer foretrak at prioritere sine egne forretninger fremfor at engageret sig i handelskompagnier, hvor beslutningsprocessen var fordelt på mange hænder.

Som følge af Christian 4.s uheldige indblanding i Trediveårskrigen løb den kejserlige general Wallensteins tropper i efteråret 1627 Jylland over ende, hvor civilbefolkningen blev udplyndret og terroriseret på det grusomste. Heller ikke Aalborg gik ram forbi, og besættelsestropperne forlod først byen ved fredsslutningen i sommeren 1629.⁸⁸ Det vides ikke, om Christoffer, som så mange andre aalborgensere, flygtede til København eller Norge. Under alle omstændigheder kom han forholdsvis uskadt ud af denne krise, for i de næste årtier nåede aktivitetsniveauet og formuen nye højder.⁸⁹ Når Christoffer ikke gik fallit, som andre af byens købmænd, kan en del af forklaringen netop være, at han havde afholdt sig fra de risikobetonede investeringer i oksehandlen og saltkompagniet.⁹⁰

82 Aalborg Byfoged Justitsprotokol 31. januar 1625.

83 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 226.

84 Enemark: 'Jens Bang', 38.

85 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 24. november 1622; Enemark: 'Jens Bang', 35-38.

86 Enemark: 'Jens Bang', 40

87 Enemark: 'Jens Bang', 33.

88 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 191.

89 Secher: 'Meddelelser om slægten Secher', 47-48.

90 Enemark: 'En købmandsskæbne i Ålborg', 20.

I 1630'erne investerede Christoffer i stor stil i huse, haver og byggegrunde med udlejning og videresalg for øje.⁹¹ 25. marts 1641 betales der told for udførslen af 266 stude ved Toldsted, og i 1643 deltog købmanden i en ekspedition til Spanien, hvor han sammen med ti andre aalborgensere hentede et større parti salt.⁹² I efteråret 1644 var Christoffer den højst takserede skatteborger i Aalborg, da man vurderede, at han skulle betale fire mark i skat. De næsthøjeste takserede var borgmesteren og købmanden Christen van Ginchel, der betalte 3½ mark i skat.⁹³

Eftersom skattelisten blev udarbejdet i kølvandet på de svenske besættelsestroppers afmarch fra Aalborg under Torstenssonfejden (1643-1645), må Christoffer have haft væsentlige ressourcer at tære på. Ikke mindst fordi svenskerne under deres ophold i Aalborg februar-august 1644 havde udsat borgerne for hård beskatning.⁹⁴ I modsætning til 1627 havde det hårde vintervejr ved svenskerne ankomst forhindret aalborgenserne i at tage flugten via Limfjordens vand, så denne gang måtte Christoffer blive, hvor han var.⁹⁵

Allerede i 1646 havde Christoffer mønstret kapital nok til at opkøbe og udføre 280 stude, der dette år trampede forbi Haderslev mod syd. Han var den ene ud af blot fire Aalborgkøbmænd, der dette år vovede pelsen med en sådan investering.⁹⁶ I 1651 var han desuden blandt fem købmænd, der købte en af Frederik 3.s byggegrunde på østsiden af Østerås udløb i Limfjorden.⁹⁷ Her opførtes et pakhuis i to etager.⁹⁸ Eftersom købmandsgården i Jomfru Ane Gade havde rigeligt med lagerplads, vidner det nye pakhuis om ikke blot velstand og mange varer, men også et højt ambitionsniveau.⁹⁹ I 1650'erne opbevaredes der i pakhuset tømmer, tran og glasvarer og 107 tønder spansk salt. Pakhusets placering ved havnen viser dertil, at Christoffers handel fortsat var orienteret mod havet.

Ved sin død i maj 1658 var Christoffer ubestridt byens største klædehandler. Kramboden indeholdt klæde, lærred, bånd og forskellige forarbejdede tekstiler for ca. 2.627 daler.¹⁰⁰ Igen fremgår det af varebetegnelserne, at størsteparten af disse varer var indkøbt i Nederlandene. Måske netop derfor lå der i 1658 med eksport for øje 151 tønder malt, 140 tønder havre, 132 tønder rug og 5 tønder byg på købmandsgårdens lofter. Ganske som i 1622 forhandlede Christoffer fortsat hol-

91 Aalborg Byfoged Justitsprotokol 7. maj 1632, 17. september 1632, 14. marts 1636 og 16. december 1639.

92 Gregersen: 'Toldsted', 124; Aalborghus lensregnskab 1643.

93 Aalborg Rådstue: Kæmnerkontoret Skillingstakster 1644.

94 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 200.

95 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 197.

96 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 240.

97 Kancelliets Brevbøger 24. juni 1651.

98 Kancelliets Brevbøger 24. juni 1651.

99 Tvede Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur'; Aalborg Byfoged: Skifteprotokol 16. juli 1658.

100 Aalborg Byfoged: Skifteprotokol 16. juli 1658.

landske tagsten, norsk tømmer, slibesten, jernstænger, stål, hør, hamp, sæbe, tjære, kakkelovne, kobbertøj, saltet og tørret fisk.

Sammenholder man statusopgørelserne fra 1622 og 1658, springer væsentlige forskelle i øjnene. Mens Christoffer i 1622, efter at al gæld var betalt, havde penge, ejendomme og varer til en værdi af ca. 6.000 daler var formuen i 1658 vokset til 39.842 daler.¹⁰¹ Væksten betød, at hele 249 kunder i 1658 havde en konto hos Christoffer. Med det forbehold, at der er tale om statusopgørelsen for et enkelt år, er der her altså en fordobling i forhold til de 144 kunder i 1622.¹⁰² Genta-ger vi eksperimentet fra 1622 og sammenholder Christoffers varelager med, hvad man kunne finde i andre aalborgensiske købmandsgårde ses det, at Hans Felthus, der forhandlede korn og sild var i besiddelse af værdier for blot 1.555 daler, mens rådmanden Christen Madsen havde sat både købmandsgård og varelager i pant til sine adelige kreditorer.¹⁰³

Hvilken betydning havde Nederlandene så for de Hemmer-familien omkring 1658? Hverken i selve skiftet fra 1658 eller i justitsprotokollerne og rådstuebøgerne fra disse år ses der direkte spor af nederlandske forbindelser.¹⁰⁴ Til gengæld kan man i Aalborglægen Niels Jespersens nederlandske rejsedagbog fra 1661 læse, at Christoffers søn Hans dette år studerede jura ved universitetet i Franeker, mens lillebroderen Didrik stod i købmandslære i Amsterdam.¹⁰⁵ Godt 80 år efter Henrik de Hemmers ankomst til Aalborg var de nederlandske forbindelser fortsat et aktiv, når børnebørnene skulle spores ind på de rette karriereveje.

1630-1658 fandt Christoffer også tid til andre aktiviteter. 19. februar 1630 finder vi ham på rådhuset i Aalborg. Her blev det i rådstueprotokollen indskrevet, at "Niels Hansen Kræmmer, Just Nielsen og Christoffer de Hemmer gjorde nu først deres Justement og Raadmandsed og den tog bemeldte Borgmester Hans Sørensen efter Lensmanden velbyrdige Jens Juels Befaling og Fuldmagt".¹⁰⁶

Disse få bevarede sætninger lagde grunden til en helt ny begyndelse for de Hemmer-familien. Sammen med borgmestrene Hans Sørensen Tolder og Lars Hansen Skriver og ni rådmandskolleger repræsenterede Christoffer fra 19. februar nu byens administrative og dømmende myndighed. Skal man sætte ord på de arbejdsopgaver, der fulgte med rådmandsposten, drejede det sig om repræsentation af Aalborg udadtil, forsvar af byens borgere, opsyn med Aalborgs finanser og endelig opretholdelse af lov og orden vedrørende alt fra brandbekæmpelse og renovationsvæsen til kontrol med torvehandlen og fødevarepriserne.¹⁰⁷ I forhold til

101 Aalborg Byfoged: Skifteprotokol 24. november 1622 og 16. juli 1658.

102 Aalborg Byfoged: Skifteprotokol: 16. juli 1658.

103 Ørnbjerg: 'Mod en ny tid', 148-152.

104 Aalborg Byfoged: Skifteprotokol 16. juli 1658; Aalborg Byfoged Justitsprotokoller 1625-1668; Magistraten. Rådstuebøger 1622-1661.

105 Klitgaard: 'Dr. med Niels Jespersen', 214-215.

106 Aalborg Rådstue Magistraten Rådstuebog 19. februar 1630.

107 Mackeprang: 'Dansk Købstadstyrelse', 102-103.

den dømmende myndighed skulle Christoffer de Hemmer sammen med sine rådmandskolleger og de to borgmestre hver fredag klokken 10:00 sætte rådstueretten, hvor magistraten dømte i de forelagte retssager og opkrævede de bøder, som byen havde krav på.¹⁰⁸

Sidstnævnte opgave ser den nye rådmand dog ikke ud til at have prioriteret særligt højt. På trods af udnævnelsen 19. februar 1630, er det faktisk først 14. maj samme år, at Christoffer for første gang optræder på listen over de rådmænd, der var mødt op til dagens rådstuemøde.¹⁰⁹

Christoffer nåede knapt nok at vænne sig til at være rådmand, for allerede 7. januar 1631 blev han sammen med Didrik Grubbe udpeget til borgmester i Aalborg.¹¹⁰ Mens Grubbe havde været rådmand siden 1598, avancerede Christoffer til borgmesterembedet på blot et år.¹¹¹ Den normale procedure i forhold til borgmesterudnævnelser i Aalborg var ellers den, at man i en årrække skulle bevise sit værd som rådmand.¹¹² Så hvorfor blev Christoffer borgmester med så kort varsel?

For det første stod man i vinteren 1630-1631 i den prekære situation, at borgmester Lars Hansen Skriver var død, mens borgmester Hans Sørensen Tolder blev afskediget af kongen som følge af sit engagement i den jyske borgerbevægelse.¹¹³ Man havde med andre ord brug for en helt frisk start. Her valgte rådmændene så at sammensætte et helt nyt borgmesterhold. Når Christoffer blev valgt til borgmester, hænger det sammen med, at han med sine evner, erfaringer og formue havde bevist sit værd som borger og købmand. Udnævnelserne til først rådmand og dernæst borgmester fortæller desuden, at byens toneangivende kredse nærede tillid til, at Christoffer ville være den rette mand på disse poster. Han bliver derfor også den først kendte borgmester i Aalborg, der havde nederlandske rødder. Sammen med ægteskabet med Johanne Jørgensdatter er borgmesterposten et vigtigt vidnesbyrd om de Hemmer-familiens assimilation i byens rådsaristokrati.

Ved sin indtrædelse på rådhuset indledte Christoffer et tæt parløb med sin nye svigerfader, rådmanden Laurids Jensen Suur. Dette skyldtes, at Christoffer senest 1627 havde giftet sig med rådmandens datter Karen.¹¹⁴ Karens to brødre Laurids og Thomas blev også rådmænd i 1636 og 1643, mens Jørgen Olufsens søn Povl Jørgensen Pop giftede sig med hendes lillesøster Johanne.¹¹⁵ Christoffers an-

108 Munch: 'Købstadstyrelsen i Danmark', 13; Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 131.

109 Aalborg Rådstue Magistraten Rådstuebog 14. maj 1630.

110 Aalborg Rådstue Magistraten Rådstuebog 7. januar 1631.

111 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 100.

112 Ørnbjerg: 'Mod en ny tid', 70-71.

113 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 99.

114 Secher: 'Meddelelser om Slægten Secher', 48; Aalborg Byfoged Skifteprotokol 16. juli 1658.

115 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 127.

det ægteskab åbnede op for nye relationer til endnu en velstående og indflydelsesrig familie, ligesom Suur-familien kunne glæde sig over indlemmelsen af en magtfuld svigersøn. Sammen med de allerede etablerede relationer til Olufsen-familien og borgmesterposten er ægteskabet med Karen Lauridsdatter Suur endnu en indikator på, at de Hemmer-familien nød stor anseelse i Aalborg.

Men hvad fik Christoffer så ud af en borgmesterpost? Arbejdet var ulønnet, men af samme årsag var magistraten som regel fritaget for at betale byskat.¹¹⁶ Desuden havde borgmestre og rådmænd ret til andele i de lejeindtægter og afgifter, der blev opkrævet på byens vegne.¹¹⁷ For Christoffer har det uden tvivl også spillet en rolle, at det var mændene på rådhuset, der sad tungt på den lokale handelsmæssige og økonomiske dagsorden. Førstekøbsretten til fremmede skibes last af vesteuropæiske varer har allerede været nævnt, ligesom magistratens kontrol med de lokale kornpriser må have haft Christoffers interesse.¹¹⁸ Endelig kunne magistraten tage sig godt betalt for leverancer af byggematerialer til byens behov. Det benyttede Christoffer sig af, da han i 1634 solgte en større mængde tømmer, der skulle bruges til havnens vedligeholdelse.¹¹⁹

De bevarede rådstueprotokoller fortæller ikke om de diskussioner og forhandlinger, der gik forud for magistratens beslutninger og afsagte domme. Det vides altså ikke, hvordan Christoffer forvaltede sit embede.¹²⁰ Til gengæld kom han og den øvrige magistrat flere gange til kort overfor kongens krav om en mere effektiv og driftssikker lokaladministration. I forhold til disse krav magtede Aalborgs magistrat 1630'erne-1650'erne ikke at effektivisere fattigforsorgen eller opføre et nyt havneanlæg til de søfarendes behov.¹²¹ I 1640 klagede Jens Bang over, at magistraten i adskillige år på egen hånd havde udvalgt de mænd, der skulle vurdere og taksere, hvad den enkelte borger skulle betale i byskat. Allerede i 1619 var det ellers blevet påbudt ved lov, at borgerne i fællesskab skulle udvælge disse vurderingsmænd. Bang kunne ved samme lejlighed fortælle, at magistraten i årevis ikke havde indsendt byens regnskaber til revision og godkendelse hos stiftslensmanden.¹²² Forseelsen resulterede i en kongelig reprimande med krav om indsendelse af regnskaberne. Ellers fik dette ingen konsekvenser for Christoffer, der forblev borgmester frem til sin død i 1658. Ved Didrik Grubbes død i 1643 blev Hermann van Ginchels søn Christen van Ginchel (1598-1644) ny borg-

116 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 109.

117 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 109.

118 Wulff: 'Magistratsvedtægter', 123.

119 Aalborg Rådstue Kæmnerregnskab Budolfi sogn 1634.

120 Aalborg Rådstue Magistraten Rådstuebog 1630-1658; Mackeprang: 'Dansk købstadstyrelse', 111-112.

121 Ørnbjerg: 'Jens Bang', 94-106.

122 Ørnbjerg: 'Jens Bang', 110-112.

mester.¹²³ Frem til Christoffers død i 1658 blev det dermed mænd af nederlandsk herkomst, der besad de to højeste borgerlige embeder i Aalborg.

I efteråret 1657 invaderede svenske soldater under Karl Gustav-krigene (1657-1660) Aalborg. Frem til afmarchen i forsommeren 1658 holdt svenskerne byen i et jerngreb, udplyndrede borgerne, stjal handelsflåden og jævnedes adskillige huse med jorden. I forbindelse med besættelsen tog Aalborgs svenske kommandant ophold i Christoffers købmandsgård, hvor han under tortur afpressede den nu 70 år gamle borgmester 50 rigsdaler.¹²⁴ Overgrebet skulle have været så voldsomt, at Christoffer døde 22. maj 1658. Efter fredsslutningen i 1660 skrev Karen Lauridsdatter et brev til landsdommer Jørgen Seefeld, hvor hun fortalte at hendes mand under den svenske besættelse havde lidt "stor Tribulas og var aldrig fri for stor Skat en Dag".¹²⁵ Klagen endte på rette sted, for i 1664 blev der sendt en skrivelse til stiftsamtmænd på Aalborghus med besked om at Christoffers enke ikke måtte sættes for hårdt i skat.¹²⁶ Af samme brev fremgik det, at Christoffer måske ikke havde været så samarbejdsvillig som Christen van Ginchel. Denne havde deltaget i middage med svenske officerer, hvilket gav anledning til, at Karen Lauridsdatter konsekvent omtalte ham som "Den svenske Borgmester".¹²⁷

CHRISTOFFER DE HEMMER DEN YNGRE (1634-1684)

Fra sit ægteskab med Karen Lauridsdatter efterlod Christoffer de Hemmer sig en anselig børneflok. Blandt disse var sønnen Christoffer, der var født i 1634. Christoffers brødre og halvbrødre gik primært købmandsvejen, mens Christoffer, som lillebroderen Hans, fik en akademisk uddannelse som jurist.¹²⁸ Om Christoffer også har læst jura i Franeken vides ikke, men begge sønners uddannelse til jurister viser, at de Hemmer-familien, som så mange andre borgere, også knyttede kontakter til det akademiske miljø.

Mens den gamle Christoffer havde muntret sig med tysk øl og terninger i Guds Legems Lav gik sønnens interesser i en anden og mere stilfærdig retning. I 1684 indeholdt Christoffer den yngres private bibliotek over 200 engelske, nederlandske, tyske, latinske og franske værker om religion, historie, grammatik og statskundskab. Tilstedeværelsen af matematiske måleinstrumenter viser desuden, at den unge Christoffer interesserede sig for naturvidenskaberne.¹²⁹

Siden 1590'erne havde de Hemmer og van Ginchel-familiernes to købmandsgårde ligget dør om dør ved Limfjorden, hvilket er det tætteste vi kommer på

123 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 102.

124 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 201-202.

125 Secher: 'Medelelser om slægten Secher', 47.

126 Secher: 'Medelelser om slægten Secher', 48.

127 Secher: 'Medelelser om slægten Secher', 47-48.

128 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 101.

129 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 15. juli 1684.

en decideret nederlandsk bosættelse i Aalborg.¹³⁰ Ikke blot i forbindelse med borgmesterarbejdet 1643-1658, men også i dagligdagen, har de to familier med de nederlandske rødder haft tætte relationer til hinanden. De vrede ord om "den svenske Borgmester" i 1661 må hurtigt være blevet glemt, for samme år indgik Christoffer og Christen van Ginchels eneste barn, Magdalene, ægteskab. Ved Christen van Ginchels død i 1673 efterlod han sig en arv på godt 40.000 daler samt to vandmøller, som Christoffer nu fik råderet over.¹³¹

Efter endt uddannelse blev Christoffer optaget som medlem af Kommercekollegiet, der efter oprettelsen i 1668 varetog kongerigets finansielle affærer.¹³² Han opholdt sig dog primært i Nordjylland og indgik nu i den gruppe af amtmænd, læger, toldere og apotekere, der i Enevældens første årtier dominerede Aalborgs økonomiske og sociale liv.¹³³ Nu var det pengeudlån til betrængte adelsfamilier, de store penge kunne tjenes på. At Christoffer også var gået denne vej, fremgår af hans skifte fra 1684, hvor der var investeret i obligationer og pantebreve for 71.000 daler. Blandt de mange debitorer var kongen Christian 5. og Aalborgs tyske apoteker Johannes Frederik Friedenreich.¹³⁴ Christoffer havde dog ikke helt forladt købmandsvejen, da han fortsat drev lidt handel med tømmer, stangjern, bly, hamp, hør, spansk salt og tobak.¹³⁵ Til gengæld opnåede han aldrig en rådmands- eller borgmesterpost i Aalborgs magistrat. Dette skyldtes næppe manglende evner eller familienavnets faldende popularitet. Snarere er der tale om, at magistratsarbejdet som følge af den voksende arbejdsbyrde ikke længere havde velstående borgeres interesse.¹³⁶

I 1678 tog Christoffer springet fra embedsmand til godsejer, da han overtog herregården Refnæs i det østlige Himmerland for 4.596 rigsdaler.¹³⁷

Møbler og andet inventar fortæller, at de Hemmer-familien fra tid til anden opholdt sig på Refnæs, men der var ikke kun tale om et hus på landet.¹³⁸ Til Refnæs hørte 37 fæstegårde og huse, hvis beboere hvert år leverede rug, byg, smør, lam, gæs og høns i landgilde til godsejeren.¹³⁹ Dertil blev der efter aftaler med nederlandske oksehandlere opfædet stude på Refnæs. I 1684 drejede det sig om 72 stude, hvoraf de 62 allerede var blevet videresolgt, mens de sidste ti skulle slagtes ved først kommende lejlighed.¹⁴⁰

130 Tvede-Jensen og Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur', 344-345.

131 For en nærmere redegørelse af van Ginchel familiens formue og øvrige forhold, se Ørnbjerg: 'De have gaaet i Ære og Rigdom' passim.

132 Tauber og Nielsen: 'Embeds- og Bestillingsmænd', 101.

133 Olesen: 'Fra Povl Pop til Poul Pagh', 8.

134 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 15. juli 1684.

135 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 15. juli 1684.

136 Ørnbjerg: 'Mod en ny tid', 257-258.

137 Roussell (red.): 'Himmerland og Ommersyssel', 42.

138 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 15. juli 1684.

139 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 15. juli 1684.

140 Aalborg Byfoged Skifteprotokol 15. juli 1684.

I 1682 var Christoffer med 30 huse og gårde Aalborgs største grundejer. Udover van Ginchel-familiens to vandmøller investerede Christoffer for egen regning i en stampemølle, der blev anvendt til klæde- og papirfremstilling.¹⁴¹

Da Christoffer døde, blot 50 år gammel, efterlod han sig 71.000 daler i obligationer og pantebreve og en kontant formue på 33.000 daler. De Hemmer-familien havde altså taget endnu et skridt op af den økonomiske rangstige. Dertil kom sønnerne Christoffer og Jørgen samt døtrene Bente Marie og Karen Johanne fra ægteskabet med Magdalene van Ginchel. Den fjerde generation af de Hemmer og van Ginchel-familien udviste desværre ikke de samme forretnings- og organisationstalenter som forfædrene. Familien måtte i 1730 sælge Refnæs på tvangsauktion, mens andre af stamfaderen Henrik de Hemmers tipoldebørn endte som præster og præstefruer i Jylland og på Sjælland.¹⁴² De tidligere tætte forbindelser til Nederlandene optræder ikke mere i kilderne. Nu vidnede kun slægtsnavnet og Dyrskjøts breve om de Hemmer-familiens storhedstid i Aalborg og Nordjylland.

ÆRE OG RIGDOM

Fra 1580'erne til 1680'erne vandrede de Hemmer-familien vitterligt i "Ære og Rigdom". I forklaringen på denne succeshistorie er det nederlandske ophav og de fortsatte forbindelser til Nederlandene af afgørende betydning. Netop som følge af den lokale interesse for nederlandske varer og know how var Henrik de Hemmer i 1580'ernes Aalborg ikke blot en velkommen gæst. Han var dertil en potentiel samarbejdspartner, velgører, ægtefælle og svigersøn. Den nederlandske købmand fik den bedste start og efterlod sig en værdifuld social og økonomisk arv til de kommende to generationer. Mellem 1620'erne og 1650'erne grundlagde sønnen Christoffer de Hemmer en af Aalborgs største købmandsforretninger med eksport af korn og stude til Nederlandene og det øvrige Vesteuropa. I Aalborg var salget af nederlandsk klæde af bedste kvalitet et vigtigt aktiv. Oplæringen og uddannelsen af Christoffers sønner foregik i 1660'erne på nederlandske handelskontorer og universiteter. I 1680'erne var herregården Refnæs omdrejningspunktet for opfedningen af stude til det nederlandske marked. At hjemlandets sprog og kultur igennem århundredet blev holdt i hævd, dokumenteres af nederlandske bøger og fortællingen om forfædrenes fæstning ved de hollandske floder, der blev overleveret fra generation til generation. Set i dette perspektiv er der ingen tvivl om, at de Hemmer-familien med varer og viden ydede et væsentligt bidrag til udviklingen i 1500-1600-tallets Aalborg.

141 Riismøller: 'Aalborg. Historie og Hverdag', 151,154.

142 Om de Hemmer-familiens køb af Refnæs, se Rousell: 'Himmerland og Ommersyssel', 42. Vedrørende de Hemmer-familiens videre skæbne, se Ørnbjerg: 'De have gaaet i Ære og Rigdom', 29.

Mens de Hemmer-familien såvel økonomisk som uddannelsesmæssigt havde gode forbindelser til Nederlandene, forholdt det sig anderledes med deres ægteskaber. Her fandt både Henrik de Hemmer og Christoffer de Hemmer deres hustruer blandt det aalborgensiske købmands- og rådsaristokratis døtre. Her kan der ikke herske tvivl om, at det *Son-in-Law Principle*, der trivedes i andre danske købstæder, også gjorde sig gældende i Aalborg. Ægteskaberne blev de Hemmer-familiernes vigtigste adgangskort til deres nye by, mens også svigerfamilierne kunne drage nytte af de nederlandske kontakter.

Forklaringerne på disse valg skal findes i manglen på døtre fra velstående nederlandske familier i Aalborg. Af kvinder med sådanne kvalifikationer var det kun naboens datter, Magdalene van Ginchel, der i 1661 kunne matche Christoffer de Hemmer den yngres position og velstand.

Et andet vidnesbyrd om familiens assimilation var opnåelsen af embeder i lokal- og centraladministrationen. Fra 1630'erne til 1650'erne gjorde Christoffer de Hemmer ikke nødvendigvis nogen god figur som borgmester, men forudsætningerne for denne del af hans karriere baserede sig på indkomsten fra den nederlandske varehandel og de familiære forbindelser til byens førende familier. Christoffer den yngre blev ikke borgmester, men han opnåede som internationalt uddannet akademiker og borgerlig godsejer at blive en del af den unge Enevældes overklasse.

Kombinationen af nederlandske forbindelser, godt købmandskab, ægteskaber og embeder er således forklaringen på at de Hemmer-familien i 1700-tallets begyndelse kunne gøre sig fortjent til Dyrskjøts rosende omtale.

LITTERATUR

Utrykte kilder

- Rigsarkivet (RA), København, Aalborghus: Lensregnskaber (A) 1591-1661.
 Rigsarkivet (RA), Viborg, Aalborg By og birk (og en del af Fleskum Herred) (B37):
 Rigsarkivet (RA), Viborg, Aalborg Byfoged: Justitsprotokoller 1625-1668.
 Rigsarkivet (RA), Viborg, Aalborg Byfoged: Skifteprotokoller 1622, 1658, 1684.
 Rigsarkivet (RA), Viborg, Aalborg Rådstuearkiv (D1).
 Rigsarkivet (RA), Viborg, Aalborg Bysbog 1535-1627.
 Rigsarkivet (RA), Viborg, Rådstuebøger 1630-1658.
 Rigsarkivet (RA), Viborg, Budolfi sogns kammerregnskab 1634.
 Rigsarkivet (RA), Viborg, Skillingstakster 1644.

Trykte kilder

- Andersen, Jørgen H.: 'Skifte'. I Erik Alstrup og Poul Erik Olsen (red.) *Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk*, bind 2, Højbjerg: Dansk Historisk Fællesforening, 1991, 781-784.
 Bobe, Louis: 'Personlige forbindelser'. I Knud Fabricius med flere (red.): *Holland-Danmark: Forbindelserne mellem de to lande gennem tiderne*, bind 2, København: Jespersen og Pios Forlag, 1945, 357-451.
 Bricka C.F. med flere (red.): *Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre forhold: I uddrag 1551-1660*, København: C.A. Reitzel, 1885-2007.
 Bull, Ida: *De trondhjemske handelshusene på 1700-tallet: Slekt, hushold og forretning*, Trondheim: Historisk Institut, HF-fakultetet, 1998.

- Christensen, Harry: *Ni tværsnit af Nibes historie*, Nibe: Nibe kommune, 1977.
- Cowan, Alexander: *Urban Europe 1500-1700*, Oxford: Oxford University Press, 1998.
- Degn, Ole: 'Rig og fattig i Ribe: Økonomiske og sociale forhold i Ribesamfundet 1560-1660', bind 1, *Skrifter udgivet af Jysk Selskab for Historie* nr. 39, Aarhus: Jysk Selskab for Historie, 1981.
- Eliassen, Finn-Einar og Katalin Szende: 'Generations in Towns: An Introduction'. I Finn-Einar Eliassen og Katalin Szende (red.): *Generations in Towns: Succession and Success in Pre-Industrial Urban Societies*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2009, 1-21.
- Eliassen, Finn-Einar: 'The Son-in-Law Principle: Dynasties in Government and Trades in Early Modern Danish and Norwegian Towns'. I Finn-Einar Eliassen og Katalin Szende (red.): *Generations in Towns: Succession and Success in Pre-Industrial Urban Societies*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2009, 257-281.
- Enemark, Poul: 'Jens Bang og det ålborgske saltkompagni', *Erhvervshistorisk Årbog*, 1954, 7-58.
- Enemark, Poul: 'En købmandsskæbne i Ålborg fra begyndelsen af 17. Århundrede', *Erhvervshistorisk Årbog*, 1957, 7-28.
- Enemark, Poul: 'Hollandshandel'. I Georg Rona (red.): *Kulturhistorisk Leksikon for Nordisk Middelalder*, bind 6, København: Rosenkilde og Bagger, 1961, spalte 643-648.
- Glamann, Kristof: 'European Trade 1500-1750'. I Carlo M. Cipolla (red.): *The Sixteenth and Seventeenth Centuries*, bind 2, *The Fontana Economic History of Europe*, London: Fontana, 1974, 427-527.
- Gregersen, H.V: *Toldsted ved Hærvejen: Arnkielernes hjemstavn: Urnehoved-egnens og oksehandlens historie*, Haderslev: Folkeligt Forlag, 1978.
- Hancke, N.: 'Peder Dyrskjøts Breve til Biskop Jens Bircherod i Aalborg'. I *Samlinger til Jydsk Historie og Topografi*, 1870-1871, 225-284.
- Ilsøe, Grethe: 'Retsforvaltningen'. I Ole Degn (red.): *Vor gunst tilforn: Kilder til dansk forvaltningshistorie 1500-1750*, 2007, 279-297.
- Johansen, Erik med flere: 'Fra Aalborgs fødsel til Grevens Fejde 1534', *Aalborgs Historie*, bind 1, Aalborg, 1992.
- Klitgaard, Carl: 'Af Dr.med Niels Jespersens regnskabsbog 1661-1668', *Fra Himmerland og Kjær Herred*, 1913, 202-244.
- Klitgaard, Carl: 'Gildebrødre i Guds Legems Lav i Aalborg: I aarene 1537-1624', *Fra Himmerland og Kjær Herred*, 1918-1920, 298-344.
- Klitgaard Carl: *Aalborg Købmænd gennem 500 Aar*, Aalborg: Aalborg Handelsstandsforening, 1931.
- Klitgaard Carl: 'Fremmedelementet i de nordjyske Købstæder i det 16. og 17. Aarh.', *Personalhistorisk Tidsskrift*, 10. rk, 2. bd, 1. Hæfte, 1935, 48-71,
- Linnaa, Jette: 'In Memory of Merchants: The Consumption and Cultural Meetings of Immigrants in Early Modern Elsinore'. I Henrik Harnow et al (red.): *Across the North Sea: Later Historical Archeology in Britain and Denmark c. 1500-2000 AD*, *Studies in History and Social Sciences* 444, Odense: University Press of Southern Denmark, 2012, 195-207.
- Linnaa, Jette: 'Urban Consumption: Tracing Urbanity in the archaeological record of Aarhus c. AD 800-1800', *Jutland Archaeological Society Publications*, 94, Aarhus: Aarhus University Press, 2016.
- Mackeprang, M.: *Dansk Købstadstyrelse fra Valdemar Sejr til Kristian IV (Forordn. af 1619)*, København: Det Nordiske Forlag, 1975 (Første udgave 1900).
- Munch, P.: *Købstadstyrelsen i Danmark. Fra Kristian IV's Tid til Det 18. Aarhundredes Midte (1619-1745)*, København: Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie, 1977 (Første udgave 1900).
- Müller, Leos: *The Merchant Houses of Stockholm c. 1640-1800: A Comparative Study of Early-Modern Entrepreneurial Behaviour*, Uppsala: Uppsala Univeristet, 1998.
- Nørlund, N.E.: *Danmarks kortlægning: En historisk fremstilling. Tiden til afslutning af Videnskabernes Selskabs opmaaling*, bind 1, København, 1943.
- Olesen, Svend B.: 'Fra Povl Pop til Poul Pagh I: Mænd og huse i det gamle Aalborg', *Aalborgbogen*, 1972.

- Olsen, Albert: 'Handlen'. I Knud Fabricius med flere (red.): *Holland-Danmark. Forbindelserne mellem de to lande gennem tiderne*, bind 1, 1945, 134-231.
- Orlien, Jørgen og Viggo Petersen: *Domkirken i Aalborg. Budolfi Kirke: Fra begyndelsen til i dag*, Aalborg, 2010.
- Petersen, Viggo: 'Jens Bangs Stenhus – og om at bygge og bo i Aalborg på Christian 4.s tid'. I *Aalborgbogen*, 1988.
- Petersen, Viggo: 'Aalborg og Limfjordslandet', *Aalborgbogen*, 1993.
- Riis, Thomas: 'Three generations to make a gentleman – or a pauper'. I Finn Einar Eliassen og Kataline Szende (red.): *Generations in Towns: Succession and Success in Pre-Industrial Urban Societies*, Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars, 2009, 100-109.
- Riismøller, Peter: *Aalborg. Historie og Hverdag*, Aalborg: Aalborg by, 1942.
- Riismøller, Peter: *Fremmede i Aalborg*, Aalborg: Aalborg Turistforening, 1972.
- Roussell, Aage: 'Himmerland og Ommersyssel', *Danske slotte og herregårde*, bind 11, København: Hassings Forlag, 1966.
- Secher, V.A.: 'Årbog, skrevet af Kristen Staphensen, præst ved Budolfi kirke i Ålborg i det 16de århundrede', *Samlinger til Jydsk Historie og Topografi*, 1 rk. bd. 3, Aalborg, 1874-1875, 68-91.
- Secher, V.A.: *Meddelelser om slægten Secher (Sicher)*, København: Slægtsforeningen Secher, 1939 (første udgave 1885).
- Tauber, E. og Nielsen A.H.: *Personalhistoriske Notiser om Embeds- og Bestillingsmænd i Aalborg i Fortid og Nutid*, Aalborg: Det Jydske Historisk-Topografiske Selskab, 1879-1880.
- Tvede-Jensen, Lars og Gert Poulsen: 'Aalborg under krise og højkonjunktur fra 1534 til 1680', *Aalborgs Historie*, bind 2, Aalborg, 1988.
- Tønnesen, Allan: *Helsingørs udenlandske borgere og indbyggere ca. 1550-1600*, Ringe: Misteltenen, 1985.
- Worsøe, Hans H.: 'Slægtshistorie'. I Erik Alstrup og Poul Erik Olsen (red.): *Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk*, bind 2, Højbjerg: Dansk Historisk Fællesforening, 1991, 815-818.
- Wulff, Daniel Høfding: 'Magistratsvedtægter fra Aalborg fra Midten af det sextende Aarhundrede', *Jyske Samlinger*, 1. rk. bind 2, 1868-1869.
- Ørnbjerg, Jakob: 'Jens Bang: En købmand i 1600-tallets Aalborg', *Aalborgbogen*, 2005.
- Ørnbjerg, Jakob: *Mod en ny tid? Studier over det aalborgensiske rådsaristokratis økonomiske, politiske, sociale og kulturelle udvikling 1600-1660*, upubliceret ph.d. afhandling, Aalborg Universitet, 2011.
- Ørnbjerg, Jakob: "'De have gaaet i Ære og Rigdom" – en nederlandsk indvandrerfamilie i 1600-tallets Aalborg', *Personalhistorisk Tidsskrift*, 2016, 13-33.
- Østergaard, Bent: *Indvandrerne i Danmarks historie. Kultur- og religionsmøder*, Odense: Syddansk Universitetsforlag, 2007.

Webressourcer

<http://ddb.byhistorie.dk/medieval/> (1.08.2019)

JAKOB ØRNBJERG
PH.D. I HISTORIE
JOERNBJERG@GMAIL.COM

ABSTRACT (UK)

"... Of noble Dutch origin": The de Hemmer family in Aalborg 1586-1684

Jakob Ørnbjerg

The de Hemmer family, who in the end of the sixteenth century migrated from the Netherlands to the Danish market town Aalborg, was for centuries regarded as a wealthy and influential family of merchants, burgomasters and landowners.

None the less we do not know which role the family's origins and connections to the Netherlands played in this success story.

The preserved sources from the Danish National Archive show that the family, from the 1580s to 1680s, established close connections to the wealthy families of burgomasters, aldermen and merchants in Aalborg by marriages and public offices. At the same time the sources document that the sale of Dutch cloth as well as educations and apprenticeships in the Netherlands were important assets in the family's establishment in their new hometown.